

Kohtuasi C-643/23**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

26. oktoober 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Tribunal da Relação de Lisboa (Lissaboni apellatsioonikohus, Portugal)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

4. juuli 2023

Apellant:

Agenciart — Management Artístico, Sociedade Unipessoal, Lda.

Vastustaja:

CT

Põhikohtuasja ese

Apellatsioonkaebus, mida menetleb Tribunal da Relação de Lisboa (Lissaboni apellatsioonikohus, Portugal), käsitleb maksekäsmenetluse kohaldamisala piiramist, nimelt kas objektiivsed ja subjektiivsed tingimused, millele peab nimetatud menetlus vastama, on täidetud (või mitte) — Mõisted „äritehing“ ja „ettevõtja“, mis sisalduvad vastavalt direktiivi 2011/7/EL artikli 2 punktides 1 ja 3 — Iseseisva kutsetegevuse raames organisatsioonina tegutsemine ja nimetatud tegevuse struktureeritud läbiviimine

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Liidu õiguse tõlgendamine, eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta direktiivi 2011/7/EL hilinevad maksimisega võitlemise kohta äritehingute puhul (ELT 2011, L 48, lk 1) põhjenduse 5 ja artikli 2 punkti 3 tõlgendamine — ELTL artikkel 267

Eelotsuse küsimus

Kas „ettevõtjaks“ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta direktiivi 2011/7/EL põhjenduse 5 ja artikli 2 punkti 3 mõttes tuleb pidada füüsilist isikut, kes töötab tavapäraselt vabakutselise näitlejana rahalise tasu eest, kuigi tal ei ole organiseeritud vahendite struktuuri (kuna ta tegeleb tegevusega nii, et tal puuduvad oma ruumid, personal ning kutsetegevusega seotud tööriistad ja -vahendid)?

Viidatud liidu õigusnormid

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta direktiiv 2011/7/EL hilinenud maksmisega võitlemise kohta äritehingute puhul (edaspidi „direktiiv 211/7/EL“), eelkõige põhjendused 5 ja 10 ning artikli 2 punktid 1 ja 3.

Viidatud riigisisised õigusnormid

10. mai 2013. aasta dekreetseadus nr 62/2013, milles sätestatakse äritehingute puhul hilinenud maksmise vastased meetmed ja võetakse üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta direktiiv 2011/7/EL (Decreto-Lei n.º 62/2013 que estabelece medidas contra os atrasos no pagamento de transações comerciais, e transpõe a Diretiva n.º 2011/7/UE, do Parlamento Europeu e do Conselho, de 16 de fevereiro de 2011), eelkõige artikli 3 punktid b ja d.

„Artikkel 3

Mõisted

Käesolevas dekreetseaduses kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

b) äritehingud – ettevõtjatevahelised või ettevõtjate ja riigiasutuste vahelised tehingud, mille tulemuseks on kaupade tarnimine või teenuste osutamine tasu eest;

[...]

d) ettevõtja – üksus, mis ei ole riigiasutus ning mis tegeleb iseseisva majandus- või kutsetegevusega (ka siis, kui sellega tegeleb füüsiline isik)“.

Lepingutest, mille maksumus ei ületa esimese astme kohtu pädevust, tulenevate rahaliste kohustuste täitemenetluste kord (Regime dos procedimentos para cumprimento de obrigações pecuniárias emergentes de contratos de valor não superior à alçada do tribunal de 1.ª Instância, edaspidi „RPCOPEC“), mis kiideti heaks 1. septembri 1998. aasta dekreetseadusega nr 269/98, eelkõige artikkel 7.

Põhikohtuasja faktiliste asjaolude ja menetluse kokkuvõte

- 1 Apellant on näitlejaagentuurina tegutsev äriühing, mis tegeleb selliste näitlejate karjääride juhtimisega, kellega ta on sõlminud agendilepingu. CT, kes on apellatsioonimenetluses vastustaja, töötab näitlejana ja sõlmis apellandiga agendilepingu, mis lõppes 30. juunil 2017.
- 2 Mais 2017 pidas apellant ühe teleprodutsendiga läbirääkimisi vastustaja osalemise üle telesarjas ja leppis kokku tema lepingutingimused, võttes osutatud agenditeenuste eest vahendustasu. Telesarjas osalemine algas juunis 2017 ja lõppes mai lõpus 2018.
- 3 Apellant esitas nimetatud teenuste eest arve nr 2019/1 kuupäevaga 17. juuli 2019 summas 19 188 eurot, mida vastustaja ei ole veel tasunud. Apellant väidab, et tal on õigus vahendustasu saada vaatamata sellele, et agendileping lõppes 30. juunil 2017, sest tema algatas lepingu sõlmimise, pidas sellealased läbirääkimised ja sõlmis nimetatud lepingu enne agendisuhete lõppemist.
- 4 Apellant algatas Tribunal Judicial da Comarca de Lisboa (Lissaboni piirkondlik kohus, Portugal) vastustaja suhtes täitemenetluse kindla summa tasumiseks.
- 5 Apellant esitas täitedokumendina maksekäsu, mis tehti maksekäsumenetluse raames, mida menetles Balcão Nacional das Injunções (riiklik maksekäsu teenistus, Portugal). Nimetatud menetlus algatati 24. oktoobril 2019 ja maksekäsk tehti 23. jaanuaril 2020.
- 6 Apellant märkis maksekäsumenetluses nõutavaks summaks arvel nr 2019/1 esitatud summa 19 188 eurot, millele lisandub viivis. Maksekäsu kiirmenetluse avalduses viidati 1. juunil 2017 sõlmitud kaupade tarnimise ja teenuste osutamise lepingule, mis käsitleb ajavahemikku 1. juuni 2017 kuni 31. mai 2018.
- 7 Vastustaja esitas vastuväite, tuginedes maksekäsumenetluses kättetoimetamata jätmisele või selle tühisusele, vale menetluse kasutamisele, sellele, et ta ei saa olla täitemenetluses võlgnik, ja nõude, mille täitmist nõutakse, aegumisele.
- 8 Kohus nõustus vastuväitega ja sellest tulenevalt lõpetas menetluse.
- 9 Seejärel esitas apellant apellatsioonkaebuse Tribunal da Relação de Lisboa (Lissaboni apellatsioonikohus, Portugal), kes on eelotsusetaotluse esitanud kohus.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

Apellandi seisukohad

- 10 Apellant leiab, et agendilepinguga poolte vahel loodud vahendussuhe on äritehing vastavalt dekreetseaduse nr 62/2013 artikli 3 punktis b esitatud mõistele.

- 11 Apellandi osutatud teenused on seotud vastustaja elukutsega, kes on näitleja, ja on mõeldud tema kutsealase tegevuse teostamiseks, mille tõttu ei saa kumbagi poolt käsitada tarbijana, mis on oluline dekreetseaduse nr 62/2013 artikli 2 lõike 2 punkti a seisukohast, millega jäetakse dekreetseaduse kohaldamisalast välja tarbijalepingud.
- 12 Teisalt just seetõttu, et apellant on vabakutseline näitleja ja sõlmis vaidlusaluse lepingu selles staatuses, tuleb teda käsitada dekreetseaduse nr 62/2013 artikli 3 punktis d määratletud mõiste „ettevõtja“ alla kuuluvana.
- 13 Eeltoodust järeldub, et maksekäsmenetluse kasutamine apellandi poolt täidab kõik seaduses sätestatud objektiivsed ja subjektiivsed tingimused ning on sobiv menetluslik vahend, et nõuda vastustaja poolt täitmata kohustuse täitmist; seega tuleb järeldada, et täitedokument on kehtiv.
- 14 Järelikult tuleb apellatsioonkaebus rahuldada ja vaidlustatud kohtuotsus tühistada ning lisaks saata asi menetluse jätkamiseks tagasi esimesse astmesse.

Vastustaja seisukoht

- 15 Vastustaja leiab, et esimese astme kohus leidis õigesti, et maksekäsmenetluse kasutamine selleks, et nõuda kohtu korras nõutava summa tasumist, ei ole lubatud, sest leping, millest tuleneb nimetatud summa tasumise kohustus, ei kuulu äritehingu mõiste alla. Selleks, et tegemist oleks äritehinguga, peavad selle pooled olema seaduse kohaselt ettevõtjad või ettevõtjad ja riigiasutused; see ei ole käesolevas asjas ilmselgelt nii, sest tegemist ei ole ettevõtjatevahelise või ettevõtjate ja riigiasutuste vahelise või mõne äritegevusega tegeleva isikuga loodud suhtega, sest vastustaja on elukutselt näitleja.
- 16 Apellant tugineb oma kaitseks Euroopa Liidu Kohtu 15. detsembri 2016. aasta kohtuotsusele Nemeč (C-256/15, EU:C:2016:954), mis käsitleb äritehingu ja ettevõtja mõistete tõlgendamist Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiivi 2000/35/EÜ valguses ning milles Euroopa Kohus sedastas, et ei piisa sellest, et isik sõlmib tehingu, et tegemist oleks „ettevõtjaga“ ning et tehing oleks „äritehing“. Samuti on vaja, et i) kõnealune isik tegutses organisatsioonina sellise tegevuse või iseseisva kutsetegevuse raames, mis tähendab, et nimetatud isik – olenemata sellest, milline on tema õiguslik vorm ja seisund riigisisese õiguse kohaselt – peab tegelema majandustegevusega struktureeritult ja püsivalt, kusjuures see tegevus ei saa piirduda ühekordse ja isoleeritud sooritusega, ning ii) et asjaomane tehing oleks tehtud selle tegevuse raames.
- 17 Asjaomane väidetav agendileping ei olnud ettevõtjatevaheline ja seetõttu ei saa seda käsitada äritehinguna. Ei ole võimalik järeldada, et vastustaja, kes on elukutselt näitleja, tegeles seda lepingut allkirjastades majandustegevusega struktureeritult ja püsivalt või tegutses iseseisva kutsetegevuse raames äriaga.

- 18 See, et vastustaja käsitas nimetatud lepingut turustamislepinguna, ei mõjuta lepingu poolte õiguslikku kvalifitseerimist.
- 19 Vastustaja on vabakutseline näitleja ja osutab intellektuaalteenuseid konkreetse kutsekvalifikatsiooni alusel isiklikult ja usaldussuhte raames, mille tõttu ei kuulu ta kaupleja mõiste alla.
- 20 Lisaks väidab vastustaja seoses maksekäsumenetlusega, et apellant ei ole tõendanud, et ta nõudis arve tasumist, mille tõttu tuleb pidada mittetõendatuks, et vastustaja on arve nr 2019/1 kätte saanud. Vastustaja esitab samuti kättetoimetamata jätmisele või selle tühisusele tugineva vastuväite maksekäsumenetluses, mille tõttu on maksekäsk tühine. Võttes arvesse, et vastustajale jäeti kätte toimetamata, tuleb asja lahendamist jätkata tuvastusnõude suhtes kohaldatava erimenetluse kohaselt nii, nagu maksekäsku ei oleks maksekäsu kiirmenetluse avalduse alusel tehtud.
- 21 Vastustaja väidab samuti, et agendilepingut ei sõlmitud mitte tema ja apellandi vahel, vaid et see sõlmiti apellandi ja äriühingu CT Unipessoal, Lda vahel. Seega ei saa apellant olla käesolevas menetluses võlgnik.
- 22 Lisaks aeguvad agenditeenuste osutamise puhul nõuded kahe aasta jooksul. Kui apellant esitas maksekäsu kiirmenetluse avalduse, oli vahendustasu, mille ta väidetavalt saama pidi, juba mõnda aega aegunud.
- 23 Vastustaja väidab samuti, et ühest küljest lõppes tema ja apellandi vahel sõlmitud leping kaua aega enne teleprodutsendiga sõlmitud lepingu lõppemist ning teisest küljest ei olnud apellant teleprodutsendiga lepingu sõlmimisse sekkunud ega algatanud seda, kuna nimetatud lepingu tingimuste lõplikud läbirääkimised viis vastustaja läbi ise. Seetõttu ei võlgne ta avaldajale mingit vahendustasu.
- 24 Vaatamata sellele, et esimese astme kohus ei analüüsinud nõuetekohaselt kõiki eespool esitatud põhjuseid, ei mõjutanud see seega asja lahendamist. Nimelt ei tõlgendatud vaidlustatud kohtuotsuses dekreetseaduse nr 62/2013 artikli 3 punkte b ja d valesti ning seetõttu tuleb otsus täies ulatuses kinnitada.

Eelotsusetaotluse põhjenduste kokkuvõte

- 25 Eelotsusetaotluse esitanud kohtus analüüsib küsimust, kas eksiti menetluse valikul.
- 26 Vastavalt seadusele põhineb igasugune täitmine täitedokumendil, milles on määratud kindlaks täimise eesmärk ja piirid, ning täitedokumendi puudumine või võlgniku suhtes täitmisele pööramatus on vastuväite alus. Seega kui täitedokument ei tõenda piisavalt kohustust, mille täitmist nõutakse, või kui see kohustus on täitedokumendist tulenevast laiaulatuslikum, siis puudub täitedokument ja seega alus täitmiseks. Selle tulemusena toob täitedokumendi puudumine tingimata kaasa täitemenetluse lõpetamise.

- 27 Esimese astme kohus leidis käesolevas asjas, et maksettepaneku tegemiseks puudus täitedokument, sest täitemenetluse toimikusse lisatud arvel esitatud summa oli suurem kui 15 500 eurot ning kuna võlgnik ei olnud kaubandusettevõtja, ei saanud apellant tema vastu nimetatud menetlust algatada.
- 28 Dekreetseaduse nr 62/2013 artikkel 10 annab võlausaldajale äritehingus, milles ei osale tarbijaid, õiguse nõuda maksekäsu tegemist olenemata võlasummast ehk teisisõnu isegi siis, kui summa on suurem kui 15 500 eurot, mis on seatud maksekäsumenetluse üldkorra piiriks (vastavalt RPCOPEC artiklile 7).
- 29 Seega võttes arvesse dekreetseaduse nr 62/2013 artikli 2 lõikes 1, lõike 2 punktis a ja lõike 3 punktis b sätestatud, on tegemist võlaga, mis tuleneb äritehingust, milles ei osale tarbijaid.
- 30 Eelotsusetaotluse esitanud kohus analüüsib järgmisena maksekäsumenetluse objektiivseid ja subjektiivseid tingimusi.
- 31 Objektiivsete tingimuste puhul on olulised mõisted „lepingust tulenev rahaline kohustus“ (dekreetseaduse nr 269/98 artikkel 1) ja „äritehing“ (dekreetseaduse nr 62/2013 artikli 3 punkt b). Subjektiivsete tingimuste puhul on olulised mõisted „tarbija“ (dekreetseaduse nr 62/2013 artikli 2 lõike 2 punkt a), „riigiasutus“ (dekreetseaduse nr 62/2013 artikli 3 punkt c) ja „ettevõtja“ (dekreetseaduse nr 62/2013 artikli 3 punkt d).
- 32 Käesolevas asjas oli maksekäsu ese agendilepingu põhjal osutatud selliseid teenuseid käsitleva arve tasumine, mida apellant väitis olevat osutanud agendina vastustajale viimase kutsealase näitlejatöö raames.
- 33 Sellest tuleneb, et on täidetud objektiivsed tingimused, et sissenõutava võla alus on leping ja tegemist on rahalise võlaga kitsas tähenduses ehk teisisõnu kohustusega tasuda teatav rahasumma. Nende küsimuste üle pooled ei vaidle.
- 34 Nimelt keskendub vaidlus küsimusele, kas tuleb lugeda täidetuks objektiivne tingimus, et tegemist on äritehinguga, ja subjektiivne tingimus, et tegemist on ettevõtjaga, mis on sätestatud vastavalt dekreetseaduse nr 62/2013 artikli 3 punktides b ja d.
- 35 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et nimetatud dekreetseadusega võeti riigi õiguskorda üle direktiiv 2011/7/EL, millega asendati ja tunnistati kehtetuks sama teemat reguleerinud direktiiv 2000/35/EÜ.
- 36 Dekreetseaduse nr 62/2013 artikli 3 punkti b kohaselt on äritehing tegevus, milles osalevad ettevõtjad ning mille tulemuseks on kaupade tarnimine või teenuste osutamine (rahalise) tasu eest.
- 37 Seega tuleb analüüsida poolte vahel sõlmitud lepingu struktuuri. Kohaldatava menetluse väljaselgitamisel tuleb võtta arvesse nõuet ja selle alust, nagu need

nähtuvad maksekäsu kiirmenetluse avaldusest, pidades silmas, et nimetatud avalduses väidab apellant, et on vastustaja heaks „agentuurina tegutsenud“.

- 38 Agendilepingut reguleerib 3. juuli 1986. aasta dekreetseadus nr 178/86, mis määratleb selle lepinguna, millega üks pool lubab vahendada tasu eest teisele poolele lepinguid.
- 39 Ühelt poolt on kohtupraktikas liigitatud agendileping kaubanduslepinguks. Teiselt poolt ei ole kohtupraktika andnud ühest vastust küsimusele, kas agendileping tuleb artistikarjääride puhul liigitada agendilepinguks.
- 40 Kuna agendileping on kaubandusliku käsunduslepingu liik, pole loomulikult kahtlust, et apellandi tegevust tuleb käsitada teenuse osutamisenä. Niimoodi on täidetud äritehingu objektiivne tingimus.
- 41 Eelotsusetaotluse esitanud kohus järeldab, et käesolevas asjas on kaubandusliku aspekti osas täidetud objektiivsed tingimused, mis võimaldavad kasutada maksekäsumenetlust.
- 42 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib ettevõtja staatust käsitleva subjektiivse tingimuse osas, et agendileping, mille alusel osutati teenuseid, millele viidatakse maksekäsu kiirmenetluse avaldusega kaasas olnud arvel, sõlmiti apellandi, kes on äriühing, ja vastustaja vahel, kes on füüsiline isik.
- 43 Seetõttu tuleb tuvastada, kas mõlemad isikud jäävad ettevõtja õigusmõiste kohaldamisalasse, nimelt kas tegemist on organisatsiooniga, mis tegeleb iseseisva majandus- või kutsetegevusega (ka siis, kui sellega tegeleb füüsiline isik) (direktiivi 2011/7/EL artikli 2 punkt 3).
- 44 Pole mingit kahtlust, et apellant kuulub selle kategooria alla. Küsimus tekib seoses vastustajaga.
- 45 Kuna apellant väitis maksekäsu kiirmenetluse avalduses, et vastustaja töötab näitlejana ja agendilepingu ese on vastustaja näitlejakarjääri edendamise, tuleb võtta arvesse füüsilise isiku tegevust kutsealasest aspektist.
- 46 Direktiivi 2011/7/EL põhjendus 10, milles on sõnaselgelt öeldud, et „käesolev direktiiv hõlmab“ vabu elukutseid, viitab sellele, et vabad elukutsed kuuluvad ettevõtja laia mõiste alla.
- 47 Võttes arvesse, et maksekäsu kiirmenetluse avalduses väideti, et vastustaja töötab näitlejana ja et tema poolt apellandiga sõlmitud agendileping keskendus tema vaba elukutse raames toimuva kutsealase tegevuse edendamisele, viitab see esmapilgul sellele, et ta liigitub ettevõtjaks.
- 48 Eelotsusetaotluse esitanud kohus tsiteerib kohtuotsust Nemeč, millele apellant viitas ning mille kohta märgib kohus, et mõiste „püsivalt“, millele Euroopa Kohus viitab, ei tekita küsimusi, kuna konkreetse tegevuse regulaarselt ja pidevalt

kutsetegevusena tegemist käsitatakse sellisena. Kahtlus on selles osas, mida tuleb mõista „organisatsioonina“ tegutsemise ja nimetatud tegevusega „struktureeritult“ tegelemisena. Nimelt käsitleb kohtuotsus Nemeck kutsealast tegevust käsitöölisena, kellel on iseseisva käsitöölise tegevusluba. Sellise tegevusega tegelemine tähendab, et tal on olemas struktureeritud hulk tootmisvahendeid.

- 49 Need kahtlused esinevad ka direktiivi 2011/7/EL puhul, kuna nimetatud direktiivis sisalduvad mõisted „äritehing“ ja „ettevõtja“ on täpselt samad kui direktiivis 2000/35/EÜ sisaldunud mõisted, mida käsitleb kohtuotsus Nemeck.
- 50 Kohtuasjas Nemeck analüüsitud olukorra ja käesoleva asja vahelised erinevused ei võimalda kanda selgelt üle järeldusi, milleni jõudis Euroopa Kohus nimetatud kohtuasjas. Sellele lisandub asjaolu, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole leidnud ühtegi teist Euroopa Kohtu otsust, milles oleks nimetatud õigusnormide tõlgendamise osas seisukohta võetud.
- 51 Seetõttu jääb põhjendatud kahtlus direktiivi 2011/7/EL põhjenduste 5 ja 10 ning artikli 2 punktide 1 ja 3 tõlgendamise osas, millel on keskne roll käesoleva asja lahendamisel.
- 52 Seetõttu otsustab eelotsusetaotluse esitanud kohus peatada menetluse ja esitada Euroopa Liidu kohtule ELTL artikli 267 alusel eeltoodud eelotsuse küsimuse.